Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

№ 5 (113) Пятніца 9-га Сакавіка 1928 г. м. Вільня. Год III.

БЕЛАРУСКАЕ СЛОВА

Выходзіць раз у тыдзень — Цана нумару 20 грош.

Орган Незалежнай Дэмакратычнай Думкі.

[illegible] цана на 1 месяц 1 зл.
" " " 3 " 2 зл.
Заграніцу ўдвая даражэй.

Адрэс Рэдакцыі і Адміністр. Wilno ul. Zawalna 6 m. 4, тэл. 14-35.
Рэдакцыя адчынена ад 12 — 2 гадз. штодня апрача сьвятаў.

Цана абвестак: На 1 старане — 20 гр.
" У тэксьце . — 40 гр.
" На 4 старане — 15 гр.
За кожны мілім. шырыны ў 1 шпальту.
Старана мае 8 шпальтаў.

Пасьля выбараў.

Выбары да Сойму 4 сакавіка прынясьлі поўную перамогу Блёку Супрацоўніцтва з Урадам па усяму польскаму фронту. Польская Эндэцыя, Хадэцыя і Пяст панясьлі поўную паражку ў параўнаньні з папярэднімі выбарамі. Эндэкі разам з Хрыст. Нарадоваю Партыяй Дубановіча, меўшыя у папярэднім Сойме 120 пасалоў, здолелі правязьці цяпер заледзьві... 37. Блёк Пяста з Хадэцыяй заместа 114 — правялі толькі 38. Гэтак сама і Вызваленьне страціла 12 мандатаў, у той час як маленькі Клюб Працы, з якога выйшаў віцэ-прэм'ер Бартэль і маючы, толькі 5 паслоў, вырас у магутны Блёк Супрацоўніцтва з Урадам Маршалка Пілсудзкага з агульным лікам каля 130 паслоў.

Выбары 4 сакавіка сьведчаць аб грунтоўнай перамене ў палітычным настроі польскіх масаў. Польскі грамадзянін да зёў сваю палітычную дасьпелась. Лёзунгі Маршалка Пілудзкага — „выпрадкі ў працы“ і „далоў партыйніцтва“, спаткалі на выбарах поўную спагадлівасьць. Відаць ўсім ужо абрыдла несканчальная і бязплодная клутня розных партыяў і групаў ў Сойме, зусім паралізаваўшых яго дзейнасьць і амаль ня зусім падарваўшых яго аўтарытэт і павагу, як народнага прадстаўніцтва. А значны ўдзел галасаваўшых на выбарах зьяўляецца лепшым запярэчаньнем таго, што быццам Польшча не дасьпела да парлямэнтарызму ў эўрапэйскім разуменьні гэтага слова, ня гледзячы на тое, што апошні запраўды быў значна скампрамітаваны х'ена — пястаўскаю анархіяй у папярэдніх Соймах.

Поўная перамога Безпартыйнага Блёку Супрацоўніцтва з Урадам Маршалка Пілсудзкага з адначасоваю паражкаю Эндэцыі, Хадэцыі і Пяста аканчальна пазбаўляе ўсялякага ўплыву гэтых партыяў на агульны ход дзяржаўнага жыцьця ў Польшчы. Роля клерыкальна-шовіністычнае Эндэцыі ў Сойме і у краю ўжо скончана. Калі Блёку і прыдзецца з кім лічыцца, дык толькі з соцыялістамі, Вызваленьнем і нацыянальнымі меншасьцямі, якія лягчэй могуць знайці супольную мову між сабою, хаця нацыянальныя меншасьці гэтак сама выйшлі з выбараў са стратамі.

Надзея на тое, што прыняцьце чыннага ўдзелу ў выбарах украінцаў узмоцніць агульны фронт нац. меншасьцяў, не здзейсьнілася. Зашкодзіла ўсё тая-ж хвароба — партыйніцтва, ад якой польскае грамадзянства паволі вылечваецца.

Калі цяпер зьвернем увагу на беларускі фронт, дык забачым поўны правал выбараў. Заместа 25 — 30 паслоў, на якія беларусы маглі спадзявацца і рахаваць, правялі заледзьві... 9. Нават меньш, чым было ў папярэднім Сойме (12), ня гледзячы на тое, што палітычная сьведамасьць беларускага сялянства значна ўзрасла. Над прычынамі гэтага смутнага зьявішча непатрэбна застанаўляцца, як роўным чынам безкарысна ламаць цяпер над гэтым рукі. Зьняўшы галаву, па валасам ня плачуць.

Бачучы той разлад, узаемную барацьбу і поўную анархію, з якою йшлі на выбары розныя беларускія групы, можна было заранeй прадбачыць гэтую паражку. Перашкодаю на шляху да стварэньня агульна-беларускага фронту была прагавітасьць паасобных правадыроў беларускіх палітычных групаў да мандатаў, дый іх хваробныя асабістыя амбіцыі, ня сумерныя з іх удзельнаю палітычнаю вагою. Агульнае дабро, грамадзкасьць, служэньне Народу і іншыя лёзунгі, якімі спрытна жанглявалі беларускія павадыры, як клоўны ў цырку, былі толькі вопраткаю, пад якою хаваліся асабістыя мэты і інтарэсы. Калі-б яны запраўды змагаліся за гэтыя пекныя лёзунгі, дык заўсёды знайшлі бы супольную мову. Яшчэ шмат прыдзецца перацярпець беларускаму народу за палітычныя грахі сваіх павадыроў, пакуль не навучыцца адрожніваць звычайных палітычных спэкулянтаў ад запраўдных сваіх абаронцаў і барацьбітоў за лепшую будучыню Беларусі.

У адным толькі шчасьце, што гэтыя абмылкі беларускіх павадыроў пайшлі на карысьць ня польскай Эндэцыі, а Блёку Супрацоўніцтва з Урадам Маршалка Пілсудзкага, які цяпер мае магчымасьць зьвярнуць яшчэ большую ўвагу на наш край, чым да гэтай пары. Далейшае-ж ўсё залежыць ад таго, якую пазыцыю займуць нашыя маладыя і маладасьведчаныя паслы у Сойме.

ПАЛІТЫЧНЫ АГЛЯД.

Радавая Расея перажывае новыя клопаты. З дзесятымі ўгодкамі істнаваньня радавага рэжыму, чрезвычайкі і чырвонай арміі, як галоўных падвалінаў гэтага рэжыму, саўпала ўпартая барацьба з апазыцяй і мара надходзячага новага голаду. З апазыцяй пакуль далі рады. Іншае пытаньне, ці на доўга. Галоўныя павадыры апазыцыі высланы ў „не столь отдаленныя места“. Але сама апазыцыя ў стране не зьліквідавана, апазыцыйны настрой не задушаны. Апазыцыянэры толькі прытаіліся, каб у адпаведны момэнт зноў выступіць на сцэну. Гэткім чынам сталы страх перад апазыцыяй прымушае кліку Сталіна зьвяртаць асаблівую увагу на адзіныя падваліны свайго уладаньня — чрэзвычайку і чырвоную армію.

Але з юбілейнымі сьвяткаваньнямі дзесятых угодкаў чырвонае арміі выйшлі дужыя няпрыемнасьці. Шчырыя прамовы на ваенных парадах бальшавіцкіх павадыроў і чырвоных гэнэралаў у прысутнасьці загранічных сьведкаў зрабілі вельмі няпрыемнае уражэньне на заграніцу. Уяўніўся выразна агрэсыўны характар чырвонай арміі, што зусім пярэчыць папярэднім пацыфістычным выступленьням прадстаўнікаў радавага ўраду на міжнародовым тэрэні. Хутка зноў адчыніцца ў Жэнэве конфэрэнцыя па пытаньню аб агульным разбраеньні, на якую будуць допушчаны і радавыя прадстаўнікі. Літвінаў зноў будзе агітаваць за агульны мір і разбраеньне, ў той час, як у Расеі стаіць мільёнаная армія пад ружжом не для таго, каб бараніць „сацыялістычную бацькаўшчыну“ проці сьвятовых імпэрыялістаў, але наадварот. Бальшавіцкія правадыры цяпер зусім выразна акрэсьлілі ролю чырвонае арміі: гэта узброенная сіла сьвятовага пралетарыяту, які можа заўсёды спадзявацца і рахаваць на яе ў выпадку рэвалюцыі. Ці трэба тлумачыць тое, якою небясьпекаю зьяўляецца чырвоная армія для суседзяў радавае Расеі і якою перашкодаю ў наладжаньні узаемаадносінаў між імі.

Адначасова ўся Расея перажывае хлебны крызыс. Прадбачыцца недахоп хлеба да навага ураджаю. Пачаўся новы спагон хлеба, як у часы ваеннага камунізму ў 1918 г. Гэта выклікае новую хвалю незадаволенасьці сялянаў. У гарадох адчуваецца недахоп спажывецкіх прадуктаў. Перад каапэратывамі стаяць доўгія хвасты, як у часе вайны. Пануе агульная трывога і руплівасьць за заўтрашні дзень. Усе гэта разам узятае аканчальна зьбівае з ног радавыя ўлады, якія ня ведаюць, як выйці з зачараванага кола палітычна гаспадарчых клопатаў.

Заходня-эўрапэйскі палітычны небасхіл крыху зацямніўся аўстрыйска-італьянскім канфліктам, які на шчасьце ня прыняў паважнае формы. У аўстрыйскім парлямэнце было закранута пытаньне аб прасьледаваньні і ўціску італьянцамі тырольскіх немцаў. Мусаліні прыняў гэта за ўмяшацельства ў унутраныя справы Італіі з боку Аўстрыі і нават адклікаў з Вэны свайго пасла. Але дзякуючы тактоўнасьці аўстрыйскага прэм'ера Зэйпеля гэты канфлікт уступіў на шлях мірнага уладжаньня.

Вялікім крокам на шляху уладжаньня міжнародовых адносінаў зьяўляецца падпісаньне французка-гішпанскай згоды аб Танжэры, гэтым новым вузле міжнародовых непаразуменьняў. Як у Парыжу, гэтак і у Мадрыдзе вельмі задаволены дасягнутаю згодаю. Цяпер застаецца толькі пагадзіць гэтую згоду з англійскімі і італьянскімі інтарэсамі. Што датычыць Англіі, дык яе адносіны да французка-гішпанскай згоды даволі прыхільныя. Няведама толькі, якую пазыцыю ў гэтым пытаньні займе Мусаліні.

N.

Вынікі выбараў да Сойму 4 Сакавіка

Віленскі вокруг № 63.

Места ВІЛЬНЯ.

Меўшых права галасаваць . 108,444
Галасавала 72,309
Уневажнена . . . . . . 154 гал.

Віленска-Троцкі павет.

Меўшых права галасаваць . 93,296
Галасавала. 63,510
Уневажнена 3,603

№ 1. Блёк Супрацоўніцтва з Урадам 41,320 гал. – 2 мандаты (Мар'ян Зындрам - Косьцялкоўскі, Старшыня Партыі Клюбу Працы і Станіслаў Мацкевіч, рэдактар газ. „Słowo“).

№ 2. P. P. S. — 16,697 гал., без мандату.

№ 3. Вызваленьне 25,864 — 1 мандат, б. сэнатарка Карніцкая.

№ 18. Блёк Нац. Менш. — 1 мандат, жыд д-р Я. Выгодзкі

№ 24. Эндэкі — 20,033 — 1 мандат, б. пасол Звержынскі.

Разам . . 5 мандатаў.

Лідзкі вокруг № 62.

7 мандатаў.

№ 1. — 61,121 гал. — 4 мандаты (Каз. Акуліч, Вл. Камінскі, Я. Шчэрба, Я. Лойко).

№ 25. — 17,600 — 1 мандат (Гарневіч).

№ 39. — 33,934 — 2 м. — (беларусы Я. Станкевіч і С. Волынец).

Сьвенцянскі вокруг № 64.

6 мандатаў.

№ 1. — 37,589 гал. — 2 м. (Рачкевіч і Брокоўскі).

№ 2. 20,112 — 1 м. (Шлаўскі).

№ 18. — 55,569 — 3 манд. (бел. Каруза, Стэповіч, Юхневіч).

Навагрэдзкі вокруг № 61.

6 мандатаў.

№ 1 — 53,933 г. — 3 мандаты (Э. Таўрогіньскі, К. Роулітоўскі, Я. Макржэцкі).

№ 39 — 3 мандаты (бел. А. Стогановіч, К. Сонэнь, І. Дварчанін).

Горадзенскі вокруг № 6.

4 мандаты.

№ 1. — 50,371 — 3 мандаты.
№ 25. — 24,923 — 1 мандат.

Пінскі вокруг № 60.

5 мандатаў.

№ 1. — 36,182 — 2 мандаты.
№ 39. — 18,925 — 1 мандат.
№ 8. — 13,261 — 1 мандат.
№ 18. — 11,875 — 1 мандат.

Беластоцкі вокруг № 5.

5 мандатаў.

№ 1. — 45,431 — 2 мандаты.
№ 18. — 81,151 — 1 мандат.
№ 25. — 43,910 — 1 мандат.
№ 39. — 13,209 — 1 мандат.

37 Галасуючыя да Сэнату 11 сакавіка па Наваградзкаму вокругу павінны раздаць прысланыя з нашаю газэтаю нумары № 37 усім сваім знаёмым. 37

Перад выбарамі да Сэнату.

Выбарныя сэнацкія сьпіскі.

У Віленскім округу.

№ 1. Безпартыйны Блёк Супрацоўніцтва з Урадам.
№ 2. P. P. S. (Польскія соцыялістыя).
№ 3. P. S. L. „Вызваленьне".
№ 10. Партыя Хлопская.
№ 18 Блёк Нац. Меншасьцяў (жыды і беларусы).
№ 20. Расейскае Народнае Аб'яднаньне.
№ 24. Полскіх Народовых Дэмакратаў (эндэкі).
№ 33. Агульна - Жыдоўскі Нац. Блёк.
№ 37. Салідарнасьць Работнікаў і Сялянаў.
№ 40 Беларускае сялянска-работніцкае аб'яднаньне.
№ 41. Беларускага працоўнага сялянства.

У Лідзкім округу.

№ 1. Безпартыйны Блёк Супрацоўніцтва з Урадам.
№ 2. P. P. S.
№ 3. Вызваленьне.
№ 4. Жыдоўскі Бунд.
№ 13. Сялянска Работніцкае аб'яднаньне (камуністыя).
№ 20. Расейскае Нац. Аб'ядн.
№ 24. Польскія Эндэкі.
№ 39. Грамада.
№ 41. Беларускіх Сялян і Работнікаў Я. Станкевіча.

У Наваградзкім округу.

№ 1. Безпартыйны Блёк Супрацоўніцтва з Урадам.
№ 2. P. P. S.
№ 3. Вызваленьне.
№ 4. Бунд.
№ 18. Блёк Нац. Меншасьцяў.
№ 20. Расейскае Народнае Аб'яднаньне.
№ 33. Агульна - Жыдоўскі Нац. Блёк.
№ 37. Цэнтральны Агульна-Беларускі Народны К-т. На першым мейсцы стаіць Тодар Вернікоўскі, на другім — Юры Яроцкі, на трэцім — Гасан Конопацкі.

ТОДАР ВЕРНІКОЎСКІ.

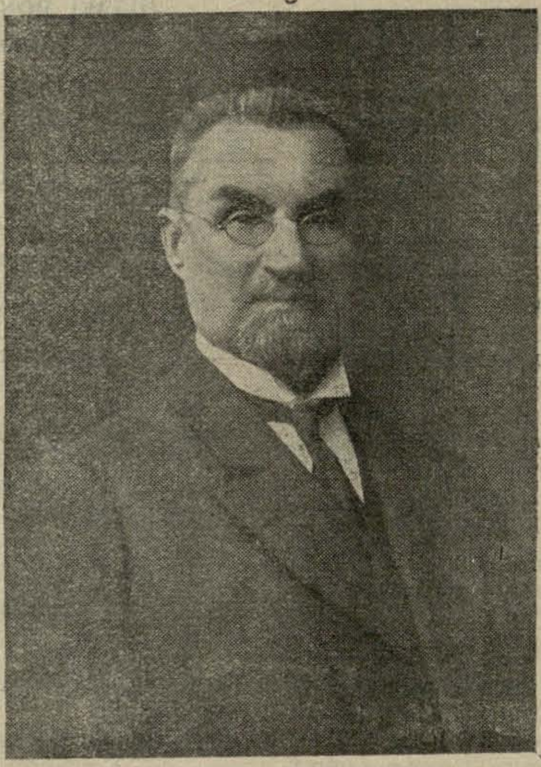
Походзіць з Меншчыны. Урадзіўся 11 лістапада 1861 года, з вышэйшай асьветай.

За адраджэньне Бацькаўшчыны пачаў працаваць з 1905 г. і цалком ўжо аддаўся гэнай працы пасьля Расейскае Рэвалюцыі ў 1917 годзе.

З гэтага часу бярэ удзел амаль што ня ўва усіх Дзяржаўных Урадах і арганізацыях адрадзіўшайся Бацькаўшчыны.

У 1917 годзе выбіраецца сябрам Рады Беларус. Народнай Рэспублікі і галоўна-ўпаважняным па справам бежанцаў.

У 1918 годзе выбіраецца і вызначаецца дзяржаўным скарбнікам Народнага Сэкрэтарыяту Бел. Нар. Рэсп. (кабінэт Скірмунта). У гэтым жа годзе выбіраецца і вызначаецца Міністрам Гандлю і Прамысловасьці, Міністрам Гаспадаркі, пасьля Дзяржаўным Кантралёрам у Нар. Сэкрэтарыяце Б. Н. Р. (Кабінэт Серады). Бярэ ўдзел амаль што ня ў ўсіх камісіях.



Першы кандыдат па сэнацкаму сьпіску № 37 Наваградзкага вокругу.

У гэтым-жа гадзе камандзіруецца на Украіну (у Кіеў) для перагавораў палітычна-эканамічнага характару і арганізацыі тамака Беларускае Гандлёвае Палаты.

Апрача дзяржаўнае работы бярэ удзел і ў працы грамадскай і культурна-асьветовай. Выбіраецца Старшынёй Культурна-Прасьветнага Таварыства „Заранка" і Т-ва „Беларуская Хатка" у Менску. Кіруе сталоўкай для бедных беларусаў у Менску і дзіцячымі прытулкамі. Быў арганізатарам Беларуска-Царкоўнага Брацтва і бараніў справы беларусізацыі праваслаўнага духавенства.

Па заняцьці у 1918 годзе Менска бальшавікамі эвакуіруецца у Вільню, а пасьля ў Горадню, дзе выбіраецца сябрам Цэнтр. Рады Горадзеншчыны.

Па заняцьці Вільні і Горадні польскімі легіёнамі у 1919 г. разам з іншымі арганізуе беларускі З'езд Віленьшчыны і Горадзеншчыны і выбіраецца у Цэнтр. Раду Віленшчыны і Горадзеншчыны і у Віленскі Нацыян. Камітэт. У гэтым-жа годзе выбіраецца кіраўніком Гаспадарчага Аддзелу ў Беларускую Вайсковую Камісію.

У 1920 годзе выбіраецца у Менскі Нацыянальны Беларускі Камітэт і гэтак сама ў Дырэктары Дзяржаўнага Бел. Народнага тэатру.

У гэтым жа годзе разам з Белар. Вайск. Кам. эвакуіруецца ў Лодзь. Блізкасьць Варшавы дае яму магчымасьць ўзяць удзел у арганізацыі Белар. Чырвонага Крыжу.

Па расфармаваньні Белар. Вайск. Камісіі у 1921 г. варочаецца у Вільню, дзе разам з іншымі арганізуе Бел. Каапэрат. Т-ва под назоваю „Краёвая Сувязь". Пасьля выязджае на правінцыю і у Радошкавічах робіцца закладчыкам Беларускай Гімназіі і пастаянным Педагогічнай Рады выконвае абавязкі інспэктара, а за адсутнасьцю і Дырэктара Гімназіі.

З 1925 г. ізноў бярэ удзел у палітычным жыцьці і выбіраецца Старшынёй Сэкрэтарыята Бел. Нац. Рады у Ушы, арганізоўвае гурткі „Прасьветы", адчыняе чытальні і прыймае на сябе рэдактарства газэты „Беларускае Слова".

Па сваім пераконаньням—нацыяналіст-беларус і прыхільнік Захаду.

Цяпер, пасьля выхаду з нашых арганізацыяў А. Паўлюкевіча, прыняў на сябе кіраваньне палітычнаю і культурально-асьветовою працаю па Віленшчыне.

Выбраны быў аднагалосна на зьезьдзе ў Маладэчне першым кандыдатам па сэнацкаму сьпіску № 37. Але гэты сьпісак па нявысьветляным дагэтуль прычынам ня быў своечасна дастаўлены у выбарчую акружную камісію.

Цяпер стаіць першым кандыдатам па сэнацкаму сьпіску Цэнтральнага Агульна-Беларускага Народнага Выбарнага К-ту № 37 па Наваградзкаму вокругу.

Юры Яроцкі — тэхнік.

Мае сваю ўласную майстроўню у Баранавічах, якую здабыў уласнай шмат гадовай працай.

Радны Баранавіцкага Магістрату з 1919 году і Сябра Баранавіцкага Павятовага Сойміку ад 1922 г. да 1927 г. Царкоўны Староста ад 1919 г. Сябра Страіцельнага Камітэту па адбудове Царквы, Старшыня Надзорчай Рады у каапэратыве „Zgoda" і Старшыня Т-ва Хрысьціянскіх рэмесьлянікаў Наваградзкага Павету і ў працягу 25 гадоў і да гэтага часу ёсьць начальнікам Акружнай Баранавіцкай Агнёвай Стражы.

Ідзе другім па чарзе кандыдатам па сэнацкаму сьпіску № 37.

Сярод газэтаў.

Беларускія газэты наагул не адзначаюцца патрэбнаю прызвычаёнасьцю ў узаемаадносінах. У німа т го бруду, які-бы не выліваўся адною на другую. А калі падыйшоў прадвыбарчы час і запахла у паветры мандатамі, дык у узаемнай канкурэнцыі прэтэндэнтаў на пасольскія мандаты зусім была згублена ўсялякая мерка звычайнай прызвайтасьці. Рэкорд у гэтым пабілі, як заўсёды, грамадоўскія „Думкі" ды „Сілы Працы", падшываючаяся пад іх „Нашая Бацькаўшчына" Я. Станкевіча і сель-саюзніцкая „Наша Ніва". Беларускае грамадзянства значна было пашчаджана ад гэтага бруду з боку „Сілы Працы" дзякуючы толькі таму, што амаль ні адзін нумар яе не забачыў сьвятла — канфіскаваны.

Затое Я. Станкевічу дастаецца з усіх бакоў. „Беларуская Крыніца" (№ 16) у зацемцы: „Янка Станкевіч падшываецца пад Грамаду", між іншым піша:

> Што Янка Станкевіч хоча ашукаць людзей, згуртаваных каля даўнейшай „Думкі Працы", „Сілы Працы" і інш., відаць з ягонай газэты, што нядаўна вышла пад загалоўкам: „Нашая Бацькаўшчына".
>
> Калі глянуць на разьмер, друк, укладку матэрыялу, а нават дух гэтага ненатуральнага навародка, то бачым поўную падобнасьць з „Сілай Працы" і яе папярэднікамі. Трэба прызнаць, што Янка мае вялікія фальсіфікатарскія здольнасьці. Але усё-ж такі шыла з мяшка адразу вылязае. Падшывацца пад б. грамадзіста Янку ня ўдаецца, бо гэта работа занадта белымі ніткамі шыта....

А вось удар з другога боку. „Беларускі Дзень" (№ 8) у зацемцы пад загалоўкам: „Заместа адказу газэце „Нашая Бацькаўшчына" піша:

> У № 1 газэты Я. Станкевіча „Нашая Бацькаўшчына", зьмешчаны недарэчны артыкул проціў „Беларускага Дня".
>
> Ня лічым патрэбным палемізаваць з доктарам Янкай Станкевічам сягодня, пагаворымо праз масяц. Пабачымо тады і можа зразумеем, што такое дэманстрацыя за № 1 і што такое ігра ў „крапленыя" карты, пабачым тагды,— ці лепей ворага біць проста ў лоб,—ці біць ворага так, як гэта робіць пан доктар з-за вугла, ці лепей адкрытая, шчырая пазыцыя, — ці тыя „акопы"— ў якія схаваўся пан Станкевіч і якія называюцца нейкаю „правіцаю "Грамады. Шкода вас, пане Станкевіч, — бо калі вы лічыце, што мы „працуем па загаду начальства",—то як-жа пазволіце кваліфікаваць вашу паботу? На гэтым наш адказ вам канчаем.

Запраўды, цікава, па чыйму загаду і на чые грошы працуе сам Янка Станкевіч?!

АГУЛЬНЫЯ ВЫНІКІ ВЫБАРАУ ДА СОЙМУ

4 сакавіка.

Паводле аблічэньня аканчальныя вынікі выбараў ў ва ўсей Дзяржаве наступныя:

Сьп. № 1	— Безпартыйны Блёк Супрацоўніцтва з Урадам	128
„ № 2	— P. P. S.	63
„ № 3	— Вызваленьне . . .	36
„ № 7	— N. P. R. (правіца) .	3
„ № 10	— Stron. Chłopskie . .	25
„ № 13	— Камуністыя . . .	5
„ № 14	— Związek Chlopski .	3
„ № 17	— Галіц. Сіяністыя .	6
„ № 18	— Блёк Нац. Менш. .	56
„ № 19	— Сял.-Раб. Лявіца .	4
„ № 20	— Расейцы	1
„ № 21	— Нар. Дз. Блёк Працы	5
„ № 22	— Блёк укр. сац. . .	11
„ № 24	— Польская Эндэцыя.	37
„ № 25	— Блёк Пяста і Ch.-D.	34
„ № 26	— Укр. Партыя Працы	1
„ № 30	— Кат. Унія Зах. Зям.	2
„ № 33	— Жыд. Нац. Блёк .	1
„ № 36	— Chł. „Samop."—кам.	1
„ № 37	— Работн. Аб'ядн. кам.	2
„ № 38	— Блёк Ch. D. Карфантага на Шлёнску .	3
„ № 39	— Змаганьне за інтар. раб. і сял. . . .	3
„ № 41	— Бел. Сялан. і раб.	2
„ № 12	— Радык Парт. Chł. .	1

СКЛАД ПАПЯРЭДНЯГА СОЙМУ.

ПОЛЬСКІЯ ПАРТЫІ.

Z. L. N. (Эндэкі)	100
Пяст	53
Kl. Ch. D.	41
Kl. Ch. Nar. (Дубановіч) . . .	19
N. P. R.	18
Kl. Kat. L. (Матакевіч) . . .	5
Безпартыйны	1

Партыі польскай лявіцы.

P. P. S.	41
Вызваленьне	25
Kl Str. Chł. (Брыль)	30
Нез. Партыя Хлопская	7
Kl. Pracy (Тугут)	6
Ch. Str. Rad. (Оконь)	2
Безпартыйныя	4
Манархістыя	1

Нацыянальныя меншасьці.

Жыдоўскае Кола	34
Клюб аб'ядн. немцаў	17
Украінскі Клюб	15
Беларускі Клюб	4
Бел. Сял.-Раб. Грамада	5
Жыд. Нар. Партыя	1
Безпартыйныя (Сярэбранікаў (расіянін), Васінчук (украінец), Аўсянік (беларус)	3
Клюб Укр. Сял	3
Безпартыйныя	2

Камуністыя.

Камуніст. пас. фракцыя	6
Разам . . .	443

Гаспадарчы аддзел.

ЗЯМЕЛЬНАЯ РЭФОРМА.

Міністар Зямельных Рэформаў п. В. Станевіч выгласіў 18 лютага праз радыё вялікую прамову на тэму зямельнай рэформы наступнага зьместу:

Вельмі часта здараецца чуць, што быццам Урад Маршалка Пілсудзкага ня выконвыве зямельнае рэформы, не дацаняючы яе вялікага значэньня для дзяржавы. Дык вось лепшым адказам на гэтыя безпадстаўныя закіды будуць наступныя голыя лічбы.

Наколькі паважна Урад Маршалка Пілсудзкага трактуе зямельную рэформу, відаць з лічбавага параўнаньня бюджэтных выдаткаў на Міністэрства зямельных рэформаў за апошнія два гады з папярэднімі. У 1924 г. гэтыя выдаткі складалі 25,750,000 зл., у 1925 г.—27,352,000, 1926—53,137000 і у 1927 г. — больш 120 мільёнаў. Адсюль мы бачым, што выдаткі апошнага мінуўшага году на выкананьне зямельнай рэформы перавышаюць выдаткі папярэдніх трох гадоў і ў пяць разоў бо̀льшыя, чым у 1924—25 г. разам узятыя.

Пераходзячы да паасобных чыннасьцяў міністэрства Зямельных Рэформаў, мы бачым наступнае: выдзяляна на хутары ў 1924 г. — 32,327 гэктараў, 1925 г — 68,118 гэктараў, 1926 г.—146,524 і ў 1927 г. — 265,369 гектараў, ці ў дзевяць разоў больш, чым у 1927 г.

Пры выхадзе на хутары ў мінуўшым годзе першы раз была зьвернута паважная ўвага і на пытаньне аб меліёрацыі (асушка і абваднеңьне). У наступную пятніцу будзе ухвалены загад Прэзыдэнта Рэспублікі аб меліёрацыйных працах пры выхадзе на хутары. Затым ужо цяпер Дзяржаўны Рольны Банк пачаў выдаваць меліёрацыйныя крэдыты ў аблігацыях.

Але з другога боку выхад на хутары патрабуе упаўнаральненьня карлаватых гаспадарак. З статыстычных даных вынікае, што упаўнаральненьне выканана ужо ў 300 аб'ектах з дарэзкаю 18,614 гэктараў, а цяпер выконваецца у 592 аб'ектах з дарэзкаю 42,924 гэкт.

Дзеля больш пасьпешнага выкананьня выхаду на хутары неабходна было ўрэгуляваць сэрвітуты. І ў гэтым кірунку зроблена вельмі шмат за апошні год у параўнаньні з папярэднімі. У 1924 г. былі зьліквідаваны сэрвітуты ў 4,000 гаспадарак, якія ўзамен атрымалі 12,872 гэкт. У 1925 г. сэрвітуты былі зьліквідаваны у 5,597 гасп., атрымаўшых 18,928 гэктараў, 1926 г. — 406 гасп., атрымаўшых 42,861 гэкт. і 1927 г. — зьліквідаваны сэрвітуты ў 20,549 гаспадарках, ці толькі, колькі за 8 папярэдніх гадоў разам. Калі праца пойдзе і далей з гэткім пасьпехам, дык праз некалькі гадоў у Польшчы зусім не будзе сэрвітутаў. Ня спыняецца праца і ў кірунку парцэляцыі. У 1919 г. распарцэлявана 14,000 гэкт., 1925 г. — 121,000 гэкт. і у 1927 г.—240,000 гэкт. Можна сьцьвердзіць, што у мінуўшым годзе перайшло з рук буйнага землеўладаньня ў рукі дробнай уласнасьці больш 320,000 гэкт.

Правядзеньне зямельнай рэформы вымагала спэцыяльных крэдытаў. Гэткім чынам на выхад на хутары выдаткавана: у 1924 г. — 64,000 зл., 1925 г. — 2,574,000 зл., 1927 годзе—5,665,000 зл. Роўным чынам і на крэдыты пры парцэляцыі выдана: 1925 г.— 2,9000,000 зл., а у 1927 – 8 г. да 1 сакавіка гэтага году — 16 міл. зл.

Для лепшага крэдытаваньня зямельнай рэформы прышлося адчыніць Bank Rolny з закладным капіталам у суме 25 міл. зл. Але гэтага капіталу нехапала для заспакаеньня ўсіх крэдытных патрэбаў на ральніцтва. Дзеля гэтага цяперашні Урад Маршалка Пілсудзкага павялічыў закладны капітал Рольнага Банку да 100 міл. зл, гэта значыць у чатыры разы. Дзякуючы гэтаму Зямельны Банк атрымаў магчымасьць выдаваць даўгатэрміновыя пазыкі у закладных лістах, эмісія якіх у ліпню 1926 г. ледзьве дасягала 630,000 зл. а цяпер — 50 міл. зл. Агулам выдана 19317 даугатэрміновых пазык. У вобласьці каротка-тэрміновых пазык дзеяльнасьць банку меньшая. Аднак-жа і гэтых пазык выдана на суму 81 міл. зл, У даную хвілю банк выдае больш 124 мільён. каротка-тэрміновых пазык. У зьвязку з гэтым арганізацыйны апарат банку бязупынна разрастаецца. Адчынена аддзяленьне банку ў Луцку і праз некалькі месяцаў будзе адчынена у Пінску. Урад імкнецца да таго, каб у 1928 г. былі адчыненыя аддзяленьні банку у кожным ваяводзтве.

Некалькі гэтых лічбаў яскрава сьведчыць аб тым, як Урад Маршалка Пілсудзкага паважна трактуе зямельную рэформу, як адно з галоўнейшых заданьняў дзяржавы, ад выкананьня якога залежыць дабрабыт і магутнасьць Польскае Дзяржавы.

Крэдыты на адбудову рольных гаспадарак.

Ваяводзтва атрымала ад Міністэрства Працы пісьмо, у якім паведамляецца, што у хуткім часе будзе асыгнавана пазыка ў суме 120.000 зл. на адбудову рольных гаспадарак беднейшага насяльніцтва. У зьвязку з гэтым прыступлена да складаньня сьпіску бяднейшага насяльніцтва, рольная гаспадарка якога яшчэ ня адбудована.

Забарона ўвозу пшаніцы і пшанічнай мукі.

У апошнім нумары „Dzienn. Ustaw" (№ 20) ад 28 лютага зьмешчаны загад рады міністраў ад 21 лютага у справе забароны ўвозу пшаніцы і пшанічнай мукі на ўвесь тэрэн Польшчы да 30 красавіка 1928 г. Міністэрства Гандлю ў згодзе з Міністрам Скарбу можа зьвольніць ад гэтай забароны пэўную часьць пшаніцы і пшанічнай мукі. Загад гэты ўвайшоў у жыцьцё з 1 сакавіка 1928 г.

Прамова мін. Грэнэра.

Нямецкі ваенны міністар Грэнэр у бюджэтнай камісіі Рэйстага выступіў з прамовай, у якой між іншым сказаў: Няме̂ччына павінна быць магутнасьцю сухаземнаю. а не марскою і скупіць усе сваё высілкі на арганізацыю арміі, бо яе дзяржаўная палыцыя павінна узмацняцца не ў далёкіх краёх і не на моры, але толькі на Заходніх і Усходніх граніцах дзяржавы. Моцны флёт патрэбны немцам толькі на Балтыцкім моры на выпадак выбуху канфлікту на Усходзе Эўропы, як напр. з-за Вільні. Немцы, відаць, пераконаны, што віленскае пытаньне можа выклікаць у будучыне збройны канфлікт.

Англія і С.С.Р.С.

У адказ ў парлямэнце на запытаньне, ці мае замер англійскі ўрад у зьвязку з выключэньнем з расейскае камуністычнае партыі Троцкага, Зіноўева і іншых левых элемэнтаў, узнавіць дыплёматычныя адносіны з С.С.Р.Р. — Чэмбэрлен заявіў, што не здарылася яшчэ нічога такога, што магло бы схіліць Англійскі Урад да перамены папярэдняе палітыкі ў адносінах С.С.Р.Р.

Новая эміграцыйная квота ў Злучаных Штатах.

Прэзыдэнт Куліджэ запрапанаваў на разгляд Сэнату перагледжаны міністрамі гандлю, працы і заменежных справаў праэкт новай эміграцыйнай квоты, якая войдзе ў жыцьцё з 1-га ліпня 1929 г. Паводле новай квоты лічба эмігрантаў, якім будзе пазволены ўваезд да Амэрыкі, яшчэ зьмяншаецца у параўнаньні з папярэдняю: замест 164,867 толькі 153,541. Затым зробляны значныя перамены ў разкладзе гэтай квоты між паасобнымі дзяржавамі. З Літвы можа уваехаць 492 чалавека ў год, Польшчы — 6,090, Расеі — 3,540 і г. д.

Крывавыя падзеі ў Кітаі.

Дэмабілізаваныя часьці войска ў Кітаі, злучыўшыся з камуністамі, зрабілі напад на мейсцовасьць Лей Ланг. Усё насельніцтва вокруга пераразана. Перад сьмерцю ўбітых страшна катавалі і зьдзекаваліся над імі. Між іншым спалілі будыйскі манастыр з усімі манахамі. У Шанхаі пануе бандытызм. Між іншым арыштавана 25 бандытаў, захапіўшых ад еднаго багатага кітайца дзіця і потым трэбаваўшых выкупу ў суме 30,000 фунт. штэрлінгаў пад пагрозаю замардаваньня дзіцяці. Другая шайка бандытаў аграбіла ў банку 10,000 фунт. штэрлінгаў.

Голад у Кітаі.

Кітай перажывае страшэнны голад, выкліканы доўгагадоваю бязупыннаю хатняю вайною. Каля 4-х мільёнаў жыхараў правінцыі Шантунг адчуваюць нясгачу спажывецкіх прадуктаў. Адзіным кормам іх зьяўляюцца лісьця, трава, карэньні, хвасты і зярняты ад хлопка.

Сытуацыю галадаючых пагоршыла паводка Гван-Го, пазбавіўшая ў правінцыі Літсін - Хсіен даху над галавою 20,000 жыхараў. У некатарых вёсках лічучых на 50—60 сямействаў, засталася ў жывых па 3 — 5. Вельмі шырока практыкуецца гандаль дзяцьмі, асабліва маладымі дзяўчатамі, якія прадаюцца за некалькі шылінгаў „за штуку".

Міжнародовы камітэт запамогі галадаючым разьвівае ў Кітаі энэргічную дзеяльнасьць, якой аднак-жа не хапае дзеля аграмадных разьмераў голаду.

Лічба Камуністаў у Чырвонай Арміі.

У зьвязку з сьвяткаваньнем 10 угодкаў Чырвонай Арміі маскоўскія газэты падаюць партыйны склад войска. Паводле статыстычных даных у 1918 г. Чырвоная Армія лічыла 35,000 камуністаў, у 1919 г.—121,681, 1920 г. 278,040. Затым лічба камуністаў падае і у 1921 г. складае—192427 а 1927 г. заледві дасягае — 90,583. У афіцэрскім корпусе 48,1% складаюць камуністыя, 4,8%—камсамольцы і 47% не належыць да ніякіх партыяў.

Паводле нацыянальнасьці ў склад Чырвонай Арміі ўваходзяць: 64,8% — расейцы, 17,4% украінцы, 4,2% беларусы, 2,1% жыды і 2% татары. Большую частку — 71,3% складаюць сяляне, 18,1% работнікі і 10% іншыя клясы грамадзянства.

Наш адказ „Kur. Wil.".

Орган віленскае польскае дэмакрацыі „Kurjer Wileński" адлічаўся заўсёды тым, што ці зусім маўчаў аб нас, ці зьмяшчаў толькі тое, што ішло нам на шкоду. І колькі разоў мы не зьвярталіся да рэдакцыі з просьбаю аб спраставаньні непраўдзівых і часта злосна-тэндэнцыйных інфармацыяў аб нас, „Kur Wil" ніводнага разу нашае просьбы ня выканаў, ігнаруючы у гэтым выпадку нават элемэнтарныя вымаганьні журнальнае этыкі і дэкрэту аб прэсе. Дзеля гэтага нас нічуць ня дзівіць тое, што „Kur. Wil." (№ 48) ня мог абысьціся маўчком гэткага паважнага факту з жыцьця нашых арганізацыяў, як выхад з іх п. А. Паўлюкевіча, каб з аднаго боку не „лягнуць" нас, а з другога не праліць кракадзілавай сьлязы па адрасу таго-ж п. Паўлюкевіча, за якім раней чамусь та не прызнаваў „арганізацыйных здольнасьцяў".

І вось, ня гледзячы на тое, што „дэмакратычны" "Kur. Wil." вырабіў як сярод беларускае, гэтак сама і польскае прэсы ўсіх напрамкаў пэўную апінію і дзеля гэтага можна было бы перайсьці да дзённага парадку над гэтым 2-х шпальтовым „wstępnym artykułem", аднак-жа, згаджаючыся з тым, што на гэты раз „Kur. Wil." падмеціў некалькі запраўдных нярэчнасьцяў у нашым апошнім нумары „Бел. Слова" (№ 4), мы лічым сваім абавязкам даць кароткае тлумачэньне.

Зусім згаджаемся з тым, што апошні нумар „Бел. Слова" ня меў выразнага характару і дзя агулу магло здавацца, што гэта сталася дзеля таго, што нашыя арганізацыі засталіся быццам "без галавы". Мы самі бачылі, што зьмест нашай перадавіцы быў ў пярэчнасьці з зьместам карэспандэнцыяў з правінцыі, прысланых да рэдакцыі яшчэ да выхаду з нашых арганізацыяў п. Паўлюкевіча. Дзеля гэтага мы і назвалі перадавіцу „На пераломе", бо сувязь з п. Паўлюкевічам была ужо парвана, між тым як з правінцыі не, і тыя карэспандэнцыі, якія заклікалі да галасаваньня за сьпісак А. Паўлюкевіча, зьяўляюцца толькі газэтным матэр'ялам пераломнага нумару.

Калі мы пісалі, што з гэтага маманту нашыя арганізацыі будуць абсалютна апалітычнымі, мы мелі на ўвазе выключна „Т-ва Прасьветы" і Камітэт па Справам Самаўрадаў, якія фактычна і да гэтага часу былі апалітычнымі, але знаходзячыся пад уплывам агульнага кіраваньня п. Паўлюкевіча, аддавалі усе-ж пэўным духам асабістасьці галоўнага кіраўніла, што часамі і выклікала незадаволенасьць з боку паасобных адзінак гэтых арганізацыяў і вытварала падозраную і нездаровую атмасфэру наагул для усіх арганізацыяў.

Што-ж датычыць таго, што часовы урад Т-ва „Беларуская Хатка ў Вільні" быў адразу уканстытуяваны, а аб Бел. Нац. Радзе і Партыі нічога не была сказана ў газэце, дык гэта зусім зразумела. Большасьць кіраўнічых сябраў Т-ва „Бел. Хаткі" пасьля ўхода п. Паўлюкевіча застался ў Вільні і часовую рэарганізацыю можна было выканаць паводле статуту бяз усялякіх перашкодаў.

Зусім іншая справа з Бел. Нац. Радаю і Партыяй, большасьць сябраў цэнтральных органаў якіх знаходзіцца на правінцыі ў зьвязку з падрыхтоўкаю да выбараў ў Сойм і аканчальнае дацьвыя аб далейшым існаваньні якіх можа быць вынесена толькі пасьля выбараў да Сойму і Сэнату.

Апошнія навіны.

З ПОЛЬШЧЫ.

Літоўская нота Польшчы.

У адказ на польскую ноту літоўскі прэм'ер выслаў 29 лютага польскаму міністру заграніных справаў ноту, якая прапануе: 1) прасіць Лігу Народаў аб абяцанай помачы пры пераговарах і калі Польшча згаджаецца, дык супольна з дэлегатам Лігі павінна быць вызначана мейсца і дата пераговораў. 2. Калі ж з якіх матываў Польшча ня згаджаецца на помач Лігі Народаў, дык Літоўскі Урад прапануе распачаць перагаворы 30 сакавіка ў Кэнігсбэргу.

З ЗАГРАНІЦЫ.

Сэсыя Рады Лігі Народаў.

У Жэнэве адчынілася чарговая Сэсыя Рады Лігі Народаў з удзелам міністраў заграніных справаў Чэмбэрлена, Брыяна, Штрэзэмана, Залескага, Бенэша і інш. Літоўскі прэм'ер Вальдэмарас атрымаў ад Рады Лігі Народаў запрошаньне прыбыць да Жэнэвы. На гэтай сэсыі будуць разгледжаны пытаньні аб эвакуацыі Прырэйнскае вобласьці, Танжэрскае, польска-літоўскі канфлікт і г. д.

Працэс Беларускай Сялянска-Работніцкай Грамады у Вільні.

29 лютага распачаўся ў Віленскім Акружным Судзе працэс 56 сябраў Беларускай Сялянска - Работніцкай Грамады. Гэта адзін з найвялікшых палітычных працэсаў у Польшчы.

Склад суда наступны: Старшыня п. Аўсянка, судзьдзі — А. Едзевіч, А. Борэйко і Бжозоўскі. Абвінавачваюць пракуроры Калапскі і Раўзэ. Сэкрэтары—аплікант Коркуць і Адынец.

Бароняць абвінавачаных адвакаты: Бабянскі, Дурач і Эцінгэр з Варшавы, затым Абрамовіч, праф. Пятрусевіч, Крыжаноўскі, Сенкавічанка, Залкінд, Мацяш, Прэйс, Р•манкевіч і адвакапкія апліканты Ворашынскі, Марціноўскі і Сольц.

Сярод прадстаўнікоў віленскай і варшаўскай прэсы знаходзяцца карэспандэнты Савецкага Тэлегр. Аг. (Тасс), „Маскоўскіх Ізвесціяў“ і Ньюіорскай жыдоўскай газэты „Forwerts“.

Гмах суда ахраняецца паліцыяй. Уваход да салі суда пабочных асобаў дапушчаецца толькі па асобным білетам, выданым сэкрэтаром суда.

Абвінавачаныя кожны дзень прывозяцца пад моцнаю ахранаю коннае паліцыі з турмы на Лукішках. На лаве абвінавачаных сядзяць наступныя асобы: б. пасол Б. Тарашкевіч, С. Рак-Міхайлоўскі, Валошын, П. Мятла, б. дырэктар віленскай бел. гімназіі Р. Астроўскі, М. Бурсэвіч, Ф. Акіньчыц, і Я. Шпаркевіч. Усе гэтыя асобы абвінавачваюцца па арт. 102 часьці II, 51 і 110 К. К. Затым ідуць па чарзе Антон Луцкевіч, сьвяшчэннік А. Коўш, В. Навакоўскі і рэшта, якія абвінавачваюцца па арт. 102 часьці II К. К.

Агульны лік сьведкаў дасягае да 1,000 асобаў.

Першы дзень працэсу прайшоў ра выкананьне неабходных фармальнасьцяў, зьвязаных з праверкаю прысутнасьці абвінавачаных сьведкаў і прывядзеньня сьведкаў к прысяге групамі.

Другі дзень працэсу распачаўся адчытаньнем акту абвінавачаньня, які займае больш сотні друкаваных старонак. У часе чытаньня старшыня Суда некалькі разоў выдаляў з салі паседжаньня публіку, калі ў акце гаварылася аб адносінах Грамады з суседнімі дзяржавамі. У скарочаньні акт абвінавачаньня прадстаўляецца ў наступным відзе:

Грамада стварылася летам 1926 г. у выніку разлому соймовага беларускага пасольскага клюбу. Галоўныя кіраўнікі яе паслы Тарашкевіч, Рак-Міхайлоўскі, Мятла, Валошын і Сабалеўскі рабілі усё пад дыхтоўку маскоўскага Камінтэрну. Духоўным правадыром гэтай камуністычнай экспазытуры быў пасол Тарашкевіч.

Лёзунгамі Грамады былі наступныя: разьвіцьце актыўнасьці масаў, зямля для сялянства бяз выкупу, скасаваньне падаткаў, пашырэньне ненавісьці да палякаў, работніцка-сялянскі ўрад, адарваньне Зах. Беларусі ад Польшчы і г. д.

Па загаду з Масквы пасольскі клюб Грамады адчыніў 1 чэрвеня 1926 г. у Вільні Цэнтральны сэкрэтарыят Грамады. Арганізацыйна Грамада была збудована гэтак: ніжэйшаю адзінкаю быў гурток, які складаўся з сябраў, мужаў даверра і мясцовага камітэту. Гурткі падпарадкаваліся павятовым камітэтам, а апошнія—цэнтральнаму сэкрэтарыяту, над якім стаяў Цэнтральны Камітэт і далей Агульны сход. Арганізацыйныя ўлады вызначаліся з камуністых.

Кідаючы аграмадныя грашовыя сумы на прапаганду, правадыры Грамады дасягнулі частку пастаўляных мэтаў. Грамадзкі рух пачаў шпарка расьці. Пачала павялічвацца праступнасьць на грунце апору ўладам, антыдзяржаўнай агітацыі, распаўсюджваньня нялегальнай літэратуры і г д. На абшары аднаго толькі ваяводзтва ў кароткім часе было ўзбуджана балей 100 судовых спраў 257 грамадаўцам за апор уладзе. Апор гэты пераходзіў у забойствы агэнтаў паліцыі У Косьве 3 лютага 1927 г. закончыўся крываваю спатычкаю з паліцыяй, прычым было забіта 6 асобаў. Дапускаліся аказіі і да маніфэстацыяў з прычыны розных камуністычных угодкаў і сьвяткаваньняў.

У сьнежні 1927 г. Грамада лічыла у 27 усходніх паветах 1540 гурткоў з агульным лікам зарыалізаваных сяброў каля 90,000. У склад яе ўваходзілі нават расейцы і жыды.

Адначасова з лічбавым уростам Грамады расла і грашавая актыўнасьць Беларускага Каапэратыўнага Ванку, распачаўшага сваю дзейнасьць у канцы 1925 г. укладам Валошыным 100 даляраў і Тарашкевічам 211 даляраў. У гэты-жа дзень было выдана пазычак на 400 даляраў. Банк гэты быў у кантакце з Транзытным Банкам у Рызе, па паведамленьні якога у кароткі час выплаціў розным асобам 10,985 дал. У гэтым банку правадыры Грамады складалі свае зьберажэньні, якія ў часе яго зачыненьня дасягалі: Валошына — 450 дал. і 21 зл., Тарашкевіча — 312 дал. і 5 зл., Астроўскага - 598 дал. і 6461 зл., Веры Тарашкевіч—507 дал. і 136 зл., Мятлы — 774 дал. і 73 зл., Міхайлоўскага — 938 дал. і 2450 зл., Антаніны Аўстроўскай—30 дал. 3450 зл., Сабалеўскага 978 зл. і г. д.

Затым Грамада сыстэматычна імкнулася да апанаваньня ўсіх беларускіх культурна прасьветных арганізацыяў. Сябры Грамады уваходзікі ў „Т-ва Беларускае Школы“, „Т-ва Бел. Выдавецтва“, „Бел. Навуковае Т-вя“, „Беларускае Т-ва Помачы Ахвярам Вайны“, аказвала свой ўплыў на Студэнцкі Саюз і Віленскую Бел. Гімназію.

Пры помачы „Комсомола“ (камуністычная моладзь) Грамада вяла ажыўлёную агітацыю ў вайсковых часьцях і зьбірала ваенны матэр'ял. Маладыя жаўнэры атрымлівалі інструкцыі, у якіх між іншым гаварылася: „Не дзеля таго ідзем у войска, кая служыць пузатым гэнэралам і афіцэрам, але для таго, каб навучыцца метка страляць, калі трэба будзе, у капіталістых і буржуяў“.

У сваей прэсе, якая распаўсюджаецца бязплатна, Грамада чэрніць палякаў, „якія быццам, не прызнаюць беларусаў за людзей, але за быдла“, нападае на суды, на ксяндзоў, „якія зьдзіраюць з людзей скуру за хрэст і бароняць паноў“, на школьных інспэктароў, на асаднікаў, вядзе агітацыю проці камасацыі, школаў, заклікае не плаціць падаткі, зьбірае подпісы пад дамаганьнямі амністыі для палітычных вязыняў. Пад дыхтоўку Грамады рабіліся мітынгі і дэманстрацыі, як напрыклад у Вільні 8, 11 і 14 сьнежня 1926 г. Апошняя у часе пабыту у Лукіскай турме ангійскага камуністычнага пасла Шэфэрда з тлумачом Штэрліхам.

Грамада падтрымлівала цесны кантакт з МОПрам (міжнародовая Арганізацыя Помачы Рэвалюцыянэрам), які дастарчаў грошы на патрэбы вязьняў і аплату адвакатаў. Вобыск у адваката Родзевічам даў матэр'ял, паводле якога мелася быць арганізавана „Агульнае бюро абароны“ з асобаю таксаю для абаронцаў.

Выдатны пасьпех Грамады тлумачыцца тым, што праца яе вяляся пераважна там, дзе камуністычная партыя Зах. Бел. ужо мела агэнтуры.

Несьвядомаму вясковаму насельніцтву абяцалася палепшаньне быту, калі далучыцца да Грамады. Затым адыгрываў сваю ролю і маральны тэррор. Гаварылася, што пасьля перавароту, тэрмін якога вызначаўся на вясну 1927 г., зямлю і пасацы атрымаюць толькі сябры Грамады. Значна аблягчала працу Грамады пасяданьне ею значных грашовых сумаў, атрымліваямых ад Комінтэрна. Комінтэрн фінансаваў Бел. Каапэр. Банк, жадая пры яго помачы апанаваць беларускім каапэратыўным рухам і аблягчыць Грамадзе разьвіцьце ўплыву сярод сялянскіх масаў. Сябры Грамады займаліся шпіянажам на карысьць суседніх дзяржаваў. З заграніцы атрымліваліся грашовыя запамогі для прэсы, якая вяла барацьбу з усімі іншымі партыямі апрача камуністычнай і Нез. Парт. Хлопскай. Прэса Грамады старалася ўкараніць сваім чытачам ненавісьць да Польскае Дзяржавы і яе ўладаў, адначасова намаўляючы іх што толькі Чадавая Расея зьяўляецца абаронцам уціскаьых народаў і працоўнай клясы перад міжнарадавым капіталам.

У канцы акт абвінавачаньня застанаўляецца на характэрыстыцы галоўных павадыроў Грамады і іх ролі ў гэтай арганізацыі. Чытаньне акту абвінавачаньня заняла тры дні.

На пяты дзень працэсу, у сераду 29 лютага распачаўся дапрос сьведкаў.

ТУТЭЙШАЯ ХРОНІКА.

— АД РЭДАКЦЫІ. Рэдакцыя „Бел. Слова“ падае да агульнага ведама сваіх чытачоў, што усім тым, хто ня парупіцца прыслаць да 1 красавіка падпісной платы, далейшая высылка газэты будзе спынена.

— АРЫШТЫ КАМУНІСТАЎ у НАВАГРАДЧЫНЕ. — У зьвязку з ліквідацыяй акружных камітэтаў камуністычнае партыі Зах. Беларусі 7 сакавіка было арыштавана 25 асобаў. Усяго за апошнія дні арыштавана ў паветах Наваградзкім, Лідзкім, Слонімскім і Баранавіцкім каля 200 асобаў.

— АРЫШТЫ СЯРОД БЕЛАРУСАЎ. „Сял. Ніва“ (№ 20) падае аб арышце наступных сябраў Бел. Цэнтр. Аб'яднанага Выбарнага Камітэту: б. пасла Ярэміча віцэ-старшыню Бел Сялянскага Саюзу, які цяпер прайшоў да Свйму па дзяржаўнаму сьпіску блёку нац. меншасьцяў. Юхневіча—віцэ-старшыню Бел. Сял. Саюзу, Грамадкоўскага, Салаўя і Галяса. Затым арыштаваны працоўнікі Сял. Саюзу Булыга Язэп, Дварэцкі Мік., Шутовіч Янка, Краўчонак Ант., Кулік Ст. Карэцкі Язэп.

— ЗАСУД і АРЫШТ б. ПАСЛА РАГУЛІ. 27 лютага адбыўся ў Наваградку суд над б. паслом В. Рагуляй. Суд засудзіў п Рагулю на 2 гады цяжкага вастрогу. Пасьля прыгавору Рагуля быў арыштаваны і пасаджаны ў вастрог у Наваградку.

— ПРАЦА „ПРАСЬВЕТЫ“ 27 лютага Маладэчанскі аддзел Т-ва „Прасьветы“ наладзіў спэктакль. Адыграна была драма „Цень“ пры удзеле наступных асобаў: У. Семашкевіча, Мар'і Семшкевіч, А. Івашкевіча, У. Зеновіча і Р. Семашкевіча. Прысутных на спэктаклі было шмат і усе засталіся вельмі здаволенымі.

— МЕСТОВАЕ КУЛЬТУРНА - ПРАСЬВЕТНАЕ КІНА. Пры недаступнасьці дзякуючы высокім цэнам за уваход для шырокіх местовых бедных масаў культурных разрывак, як тэатр, кіна і інш., местовы магістрат зрабіў вельмі дарагі падарунак гораду тым, што адчыніў „местовае культурна-асьвятовае кіна“.

Дзякуючы надзвычай малай плаце за уваход (у 3 – 4 разы меньшая, чым у іншых віленскіх кінах і ва ўсіх рацах аднальковая), кожны бядняк мае магчымасьць ў сьвята ці вольны ад працы час забачыць на экране тое, што недаступна у іншых кінах. Вялікая заслуга местовага кіна яшчэ ў тым, што высьвятляюцца на экране нічуць ня горшыя фільмы, чым ў першаклясавых прыватных кінах, не гаворачы ужо аб тым, што фільмы навучнага зьместу нідзе інакш ня дэманструюцца.

Дзеля гэтага прапануецца сялянам з правінцыі, на выпадак, калі-б здарылася быць у Вільні, мець вольны час і пажадалі-бы танна і з карысьцю пазабавіцца, зайці да местовага кіна (Местовая Саля, Вастрабрамская, 5).

Да 10 сакавіка высьвітляецца надзвычай цекны і цікавы фільм пад назваю „За нашую і вашую вольнасьць“. Драма у 10 актах.

Навука і тэхніка.

Лячэбныя санаторыі на дырыжаблях.

Даўно вядома, што горны клімат добра дапамае пры лячэньні некатарых хваробаў, напрыклад, сухотаў і інш. З гэтае прычыны нямецкія ўрачы мяркуюць пабудаваць спэцыяльныя дырыжаблі – санаторыі. У верхняй часьці дырыжабля будзе абсталёвана спэцыяльнае памешканьне для сонечных ваннаў. Дырыжабль зможа падымаць каля 100 хворых і патрэбны ўрачэбны пэрсонал. Падымаючыся штодня на 2 — 3 гадзіны, хворыя, не пакідаючы свайго гораду, змогуць прымаць курс горнага лячэньня.

ЦЭНТРАЛЬНАЕ ГАРАДЗКОЕ АЦЯПЛЕНЬНЕ.

Парыжская местовая Рада пастанавіла распачаць пабудоўку цэнтральнага гарадзкога ацяпленьня. Пасьля канчатковай праводкі ацяпленьня цяпло будзе падавацца ў прыватныя кватэры па шчотчыку, як, прыкладам электрычнасьць. Праз пяць гадоў цёплавая сетка павінна пакрыць 6 кілямэтраў, падаючы ў прыватныя дамы цяпло і гарачую воду.

Сыстэма цэнтральнага ацяпленьня ўпяршыню ўвадзена 50 гадоў таму назад у Злучаных Штатах Паўночнай Амэрыкі, дзе па шчотчыку падаецца цяпло ў прыватныя кватэры у 300 гарадох. У Дрэздэне (Нямеччына) цэнтральнае ацяпленьне ўведзена ў 1900 годзе і з таго часу яно пашырылася на шмат іншых гарадоў, у тым ліку і на Бэрлін.

У Парыжы трубы цэнтральнага ацяпленьня будуць пракладзены ў тунэлях падземнай чугункі. Гэта значна палягчыць як самую пракладку іх, так і нагляд за спраўнасьцю усей сеткі.

КУТОК ЖАРТАЎ і СЬМЕХУ.

ПУНКТОЎНЫ АДКАЗ.

Судзьдзя (да абвінавачанага):—Ну гавары, дзе пачалася гэтая байка?

Абвінавачаны: — А дзе-ж яна магла пачацца? Ведама-ж на яго твары...

ПАЦЕШЫЎ...

— Чаго ты плачаш, Янка?

— Як-жа ня плакаць? Вучыцель сказаў, што мой татка, рашыўшы мне задачу, конь, а я асёл.

— Дык ці-ж варта дзеля гэтага плакаць! Калі ты асёл, дык і твой татка павінен быць аслом...

ЗНАХОДЛІВЫ ЖАБРАК.

— Міласьціны засадніча не даю. Магу даць працу. Распілуй сажань дроў, дык атрымаеш 10 злотых. Другому даў бы за гэта толькі 7 зл.

Жабрак: — Ведаеце што, паночак? Дайце мне гэтыя 7 зл., а дровы няхай распілуе хто іншы!

БАЦЬКА і СЫН.

Бацька да сына, які прынёс з школы благое пасьведчаньне.

— Ведаеш, дурань, што Міцкевіч у тваём вяку быў найлепшым вучням!

Сын: — А ў тваём вяку, бацька, Міцкевіч быў ужо знамянітым поэтам!

Адказны Рэдактар — Выдавец Т. Верніноўскі.

Друк. І. Бвеўскага Вільня, Мастовая 9.